

**ВЕЛИКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ
(ПРОЕКТ)**

**ОЛЕКСІЙ КОХАН
Київ 1996-1997**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ПРОЕКТУ
ВЕЛИКОГО ДЕРЖАВНОГО ГЕРБА УКРАЇНИ

Европейська геральдика бере свій початок у ХІст. від лицарських особових емблем, від яких походять і знаки територіальні. Основні правила геральдичної науки склались уже в ХІІІст. У монархічних країнах і до сьогодні роль державних гербів виконують герби правлячих монархів.

Класична схема великого /повного/ герба /на прикладі Великої Британії/: у центрі - щит з гербовим зображенням; над щитом - надгерб, що складається з лицарського шолома, намітки у вигляді акантового листа, рангової корони /шапки, бурелета/ та клейнода; з боків - щитотримачі; під щитом - стрічка з девізом, може бути орденський знак, а також символічна рослинність. /Під королівським гербом В.Британії символізують: троянда - Англію, квітка будяка - Шотландію, трилисник конюшини - Ірландію/. Головними елементами у гербах є щит із гербовим зображенням та нашоломний клейнод /від нім. Kleinod - "коштовність"/.

Більшість монархічних гербів зображаються на тлі увінчаного короною шатра з підбитої горностаєм пурпурової мантиї. /Напр.: Данія, Швеція, Нідерланди та ін./ Над шатром може бути штандарт, корогва. /Напр.: Пруссія/. Країни з республіканським устроєм не мають на гербах лицарського шолому, намітки та корони, /за винятком деяких країн-членів Британської Співдружності, таких як Сейшели, ПАР, Малаві, Барбадос та ін./ Надгерб або відсутній зовсім, або його роль виконує лише клейнод. /Напр.: над гербовим щитом Латвії зображені три золоті зірки, які символізують три історичні землі - Латгалію, Земгалію та Курземе/.

Сучасні герби деяких країн, створені в ХІХ-ХХст. під впливом

місцевих традицій чи політичних ідеологій, зовсім не відповідають правилам геральдичної науки. /Напр.: Гаїті, Гватемала, Парагвай, КНДР, Ангола, Буркіна-Фасо, Мозамбік, колишні СРСР, Кампучія, СФРЮ та ін./

У пропонованому проекті Великого Державного Герба України використано знаки, які символізували державність України на протязі усієї її історії. /Таблиця I, малюнки 1-8/.

Гербовим знаком сучасної Української держави затверджено особову емблему-тризуб князя Володимира Великого за зображеннями на монетах Хст. /Табл. I, мал. 1/. Кожен наступний князь із роду Рюриковичів мав свій індивідуальний варіант тризуба. Крім того, у ХП-ХШст. київські князі мали печатки із зображенням Архангела Михаїла, який з часом замінив тризуби. /Табл. I, мал. 2/. У ХІVст. Великий князь Ієдемін, який захопив Київ і називав себе "королем Литовським і Руським", теж обрав собі за емблему ангела. З ХVст. білий ангел стає емблемою Київської землі, а пізніше його образ часто з'являється на прапорах українського козацтва. Гетьман Богдан Хмельницький мав Велику Корогву з образом Архангела.

Після занепаду Київської Русі естафету державності переймає міцне Галицько-Волинське королівство, емблемою якого був золотий лев. /Табл. I, мал. 3/. А після загарбання Річчю Посполитою галицько-волинських земель золотий лев продовжував використовуватись як герб Руського воеводства.

Галицько-волинська держава занепадає, але виникає козацька республіка - Запорозька Січ, яка розпочинає боротьбу проти польського панування. За гетьмана Б.Хмельницького визвольна війна увінчується успіхом, Україна здобуває незалежність і печатка Війська Запорозького із зображенням козака із самопалом стає, власне, символом тогочасної української держави. /Табл. I, мал. 4/.

Поділивши між собою українські землі, Росія й Австрія починають нав'язувати свою символіку. Але 1848 року в Австро-Угорщині спалахує повстання й у Львові постає Головна Руська Рада, яка затверджує зображення золотого лева як національний герб.

У 1916р., у вирі I Світової війни, пресова квартира Легіону Українських Січових Стрільців розробила проект герба соборної України - Архангел Михаїл тримає щит із зображенням золотого лева. Цей знак, який символізує єдність східних і західних українських земель, був зображений на бойовому знамені та відзнаках УСС. /Проект виконав І.Іванець. Див. табл. I, мал. 5/. Подібну емблему у поєднанні з тризубом мали київські Січові Стрільці у 1918 році.

Після розвалу Австро-Угорської та Російської імперій постає Українська Народна Республіка, гербом якої Центральна Рада затверджує 22 березня 1918р. тризуб кн. Володимира Великого у оливковому вінку. /Художник В.Кричевський. Табл. I, мал. 6/. Постає й Західноукраїнська Народна Республіка, гербом якої 13 листопада 1918р. затверджується у синьому полі золотий лев.

За правління гетьмана П.Скоропадського гербом Української Держави було зображення козака із самопалом, а над ним - тризуб. /Художник Г.Нарбут. Табл. I, мал. 7/.

Після втрати Україною незалежності різні українські організації у Західній Україні та на еміграції продовжували використовувати національні символи - Архангела, лева, тризуб.

У 1930-і роки у Празі відомий геральдист Микола Битинський розробив проект державних відзнак, зокрема Великого Державного Герба України, де поєднав емблеми усіх історичних українських земель і використав зображення Архангела та лева як щитотримачів. /Табл. I, мал. 8: Велика Державна печатка/.

Перебуваючи у складі СРСР, Україна одержала герб, який майже

не відрізнявся від герба РРФСР. Ці знаки були створені штучно, під тиском пануючої ідеології, з повним ігноруванням історичних традицій як України, так і Росії.

24 серпня 1991р. Україна відновила свою державну незалежність і 19 лютого 1992р. Верховна Рада України затвердила малий Державний Герб України - у синьому полі п'ятикутного щита золотий тризуб. /Проект виконали А.Гречило, О.Кохан, І.Турецький. Див. додатки, таблицю II/.

У пропонованому проекті Великого Державного Герба України поєднано основні історичні національні символи: у центрі - малий Державний Герб - у синьому полі золотий тризуб кн. Володимира - як символ тисячолітньої традиції державотворення; над щитом - герб Війська Запорозького - козак із самопалом - як символ мужньої боротьби українського народу за свободу і незалежність; щитотримачі - срібний Архангел Михаїл та золотий лев, які символізують соборність та неподільну єдність усіх українських земель на вічні часи. Золоте колосся пшениці символізує багатство української землі та працьовитість нашого народу, його хліборобську славу. Грона ягід калини - символ поетичної душі народу, його пошук до краси, до мистецтва.

У перспективі до Герба можна буде додати зображення орденського знаку найвищої державної нагороди, коли Верховна Рада України такий затвердить.

Опис Великого Державного Герба України, перелік випадків його застосування, а також кольорове та чорно-білі зображення Герба - додаються.

10 грудня 1996р., Київ.

Д О Д А Т К ИОПИС
ВЕЛИКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГЕРБА УКРАЇНИ

У синьому полі п'ятикутного із золотою облямівкою щита золотий тризуб; над щитом золота корогва з двома косицями із зображенням запорозького козака із самопалом на плечі та шаблею при боці у червоному однострої, повернутого вліво; з боків - щитотримачі: Архангел Михаїл у срібних воїнських обладунках, із золотим німбом, золотим хрестом на грудях та піднесеним у правиці вгору вогняним мечем, а також золотий коронований лев із червоними язиком та озброєнням; під щитом - золоте колосся пшениці та стиглі л'рона ягід калини, оповиті синьо-золотою стрічкою.

ВЕЛИКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ:

- на Великій Державній Печатці з написом "Україна", якою користується Президент України;
- на Державній Печатці з написом "Верховна Рада України", якою користується Голова Верховної Ради України;
- на гербовій печатці Конституційного Суду України;
- на гербовій печатці з написом "Посольство України в /назва країни/", якою користується Надзвичайний і Повноважний Посол України в іноземній державі;
- на бланках документів Президента України, Голови Верховної Ради України, Конституційного Суду України, Надзвичайних і Повноважних Послів України в іноземних державах;
- на фасадах будинків Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Конституційного Суду України та Посольств України в іноземних державах.

Т а б л и ц я І

1

2

3

4

5

6

7

8

Т а б л и ц я ІІ
/Див. також на звороті/.

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ
(кольорове та чорно-біле зображення)

ДОДАТОК
до Постанови Верховної Ради України
про Державний герб України

Т а б л и ц я ІІІ

ВЕЛИКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ
/Чорно-біле графічне зображення/

Т а б л и ц я І V

ВЕЛИКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ

/Лінійне зображення/

Т а б л и ц я V

ВЕЛИКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ

/Схематичне зображення/

Т а б л и ц я VI

ВЕЛИКА ДЕРЖАВНА ПЕЧАТКА УКРАЇНИ

Натуральний розмір

/Ø 55мм/